

Miljømål for vannforekomster - prosessen i Larvik og Lardal.

Av Jon Østgård

Jon Østgård er miljøvernrådgiver i Larvik kommune

Innlegg på seminar
i Norsk Vannforening 17. mars 1997

I samarbeidet om prosjektet "Miljømål for vannforekomster" har Larvik og Lardal kommuner hatt felles interesse i saken, felles holdning til å søke løsninger, felles vilje til å gå løs på arbeidet og sett felles nytteverdi.

Lardal og Larvik kommuner har samarbeidet i et prosjekt for å fastsette miljømål for vannforekomster. Med vannforekomster har vi forstått innsjøer, elver, tjern, bekker og kyststrekninger. Prosjektet omfatter vannarealer, vannkjemi og biologisk miljø, strandsoner og tilgrensende arealer.

Dette har vært et nokså omfattende utviklingsarbeid som i utgangspunktet ble indusert av SFT. Det har vært arbeidet etter utkast til retningslinjer og veileder fra SFT/DN. Utfordringen har vært å forene statlige myndigheters intensjoner med lokale politiske og administrative rammebetingelser og lokale naturgitte forhold og problemstillinger.

Oppstart

I begge kommunene ble det i juni-au-

gust 1995 fattet politiske vedtak om å starte et slikt utviklingsarbeid. I Larvik ble vedtaket fattet i Hovedutvalg for miljø, og i Lardal ble det fattet av kommunestyret. Prosjektet ble realisert etter at SFT innvilget en søknad om statlige midler.

Prosjektet ble samfinansiert med 50 % fra SFT, 40 % fra Larvik kommune og 10 % fra Lardal kommune.

Prosjektorganisering

Det ble engasjert en prosjektleder, og ei prosjekt-/styringsgruppe ble etablert med en person fra hver kommune. Det ble også engasjert en ekstern konsulent som deltok i prosjektgruppemøter.

Det har vært tilknyttet ei referansegruppe med personer fra begge kommunene, og med følgende faglige sammensetning: Teknisk etat, Landbrukskontoret, Næringsmiddeltilsynet, Kulturetaten. I tillegg har SFT og Fylkesmannens miljøvernnavdeling deltatt.

Prosjektet ble ikke organisert med politisk styringsgruppe på grunn av kommunevalget og en pågående politisk omorganisering i Larvik kommune.

Fire ulike vannforekomster ble valgt ut.

I et slikt arbeid er det nødvendig å avgrense volumet av oppgaver. Det ble funnet fram til et utvalg av vannforekomster som kan være representative ellers i kommunene. Det har vært et ønske å få belyst miljømåltenkningen fra et detaljert lokalt nivå og opp til et mer overordnet nivå for en stor vannforekomst. Disse ble valgt ut:

Numedalslågen. Dette vassdraget renner gjennom begge kommunene, og kommunene har i flere sammenhenger hatt felles arbeid omkring dette vassdraget (Vannbruksplan, Fylkesdelplan for Lågen i Vestfold). En kommunedelplan for Lågen i Lardal er vedtatt, og tilsvarende arbeid skal påbegynnes i Larvik. Miljømålarbeidet har tatt utgangspunkt i denne felles plattformen, og arbeidet videre med kvalitative sider i og ved vassdraget.

Hallevannet. Dette har til nå vært drikkevann for deler av Larvik, og har nå nødvannstatus. Det er en viktig vannkilde for jordbruksvanning, og det er knyttet rekreasjonsinteresser til vannet i nært naboskap til samferdselsårer og steinbruddsvirksomhet.

Naverfjorden. Dette er en kyststrekning med en rekke store campingplasser, stort turistpress, et stort antall hytter i omegnen og en sårbar kystnatur.

Holtetjern. Dette er et lite skogsvann som ligger i Larvik kommune, men som tjener som drikkevann for deler av Lardal og Larvik kommuner. Det er

nyttet noen helt konkrete brukerinteresser og interessemotsetninger til vannet.

"3 gode grunner" for å fastsette miljømål

For at miljømål-tenkingen skal vekke interesse og bli politisk interessant, er det forsøkt å gi tre gode grunner for at det er nødvendig å fastsette miljømål for hver av vannforekomstene.

Hvorfor skal vi ha miljømål for Holtetjern?

- * Holtetjern er drikkevann for 1000 mennesker i Hvarnes og på Steinsholt.
- * Holtetjern har tildels motstridende bruksinteresser knyttet til seg.
- * Arbeidet har gyldighet for andre skogstjern som brukes til drikkevann.

Hvorfor skal vi ha miljømål i Naverfjorden ?

- * "Brunlanes-rivieraen" er en nasjonal ressurs for innbyggere og tilreisende.
- * Kystskog, svaberg, strender og hav utgjør en helhet av verdi for kommende generasjoner.
- * Arbeidet har stor overføringsverdi til andre kyststrekninger.

Hvorfor skal vi ha miljømål for Hallevannet?

- * Larvik trenger en god reserve-drikkevannskilde for sine 39.000 innbyggere, og de rike jordbruksområdene i Brunlanes må sikres et godt råvann til jordvanning.

- * Vi må ta vare på en av distriktets friluftspærler.
- * Hallevannet er truet av forurensende aktivitet.

Hvorfor skal vi ha miljømål for Lågen?

- * Lågen er en nasjonal ressurs med meget store verdier for natur, kultur og friluftsliv. Det gjør vassdraget svært viktig for menneskets trivsel og helse.
- * Det må sikres nok vann av god kvalitet til jordvanning for matproduksjon.
- * Elva har spesielle kvaliteter for laks og sjørørret.

Fokus på brukerinteresser

Som basis må det forutsettes at alle vannforekomster skal tilfredsstillende et minimum av økologiske krav, vannkjemiske krav og naturkvalitetskrav. Utover dette har det vært lagt stor vekt på å definere brukergrupper, hvilke kvalitetskrav disse stiller og de motstridende interessene som eventuelt er mellom disse. Det er anvendelsen av vassdraget som i stor grad er det politisk interessante, og hvilken prioritering som gis i brukerkonflikter.

Planstatus etter PBL for de utvalgte vannforekomstene.

Holtetjern ligger i LNF-C område. Lardal kommune har vedtatt kommunedelplan for Lågen. I Larvik skal dette arbeidet starte opp i nær framtid. For Naverfjorden er det en vedtatt reguleringsplan. Hallevannet ligger i LNF-C område,

med reguleringsplaner for steinindustri og trafikkformål i nedslagsfeltet.

Miljømål som premiss i arealdisponeringen vil derfor ha ulik funksjon for disse områdene.

Milepæl I

SFT ønsket at det relativt raskt ble lagt fram forslag til foreløpige miljømål for politisk behandling. Dette ble fase 1 i arbeidet. Erfaring viser at det er svært viktig å ha gjennomført en relativt grundig kartlegging av brukerinteresser, miljøfaglig kunnskapsstatus og en problematisering av brukerkonflikter og konsekvensbetraktninger. Dette må legges til grunn ved politisk behandling.

Vi valgte å dele målsettingene i hovedmål og delmål. Alle faglig spesifiserte og kvalitative mål er plassert som delmål.

Følgende vedtak ble fattet i Larvik kommunestyre 19.12.1996 etter instilling fra Komité for Miljø og Teknikk:

Dokumentet "Miljømål for vannforekomster i Larvik og Lardal. Forslag til foreløpige miljømål for Holtetjern, Naverfjorden, Hallevannet og Numedalslågen" tas til foreløpig efferretning. Administrasjonen bes arbeide videre med prosjektets del 2, før saken legges ut på høring etter reglene i Plan- og Bygningslovens § 20-5.

Et vedtak med tilsvarende innhold ble fattet i Lardal kommunes Hovedvalg for miljø og teknikk 13.1.1996.

Milepæl II

Det er et siktemål å legge fram korrigerte miljømål med konsekvensvurderinger og tiltak for politisk behandling. Dette skal skje etter at et forslag har gjennomgått en offentlig høringsprosess tilsvarende som for kommuneplaner og kommunedelplaner.

Med tiltak menes både forvaltningsmessige vedtak, premisser i arealdisponeringen og annen kommunal planlegging, i tillegg til konkrete tiltak som har en direkte kostnadsmessig side. Nødvendige undersøkelser, overvåking mm er også tatt inn som tiltak.

Dette arbeidet pågår pr. idag. Det er relativt tidkrevende og ressurskrevende arbeid. Ikke minst er det problematisk å utføre gode nok kost/nytte-analyser for miljøkvaliteter som er vanskelige å kvantifisere. Vi har valgt å bruke begrepet kost/nytte-vurdering. Dette problemet er ikke nytt, men synliggjøres gjennom et slikt konkret arbeid.

Er det politisk interesse for miljømålarbeidet?

Miljømålarbeidet skal i en kommunalpolitisk hverdag konkurrere med mange, og tildels svært alvorlige og tunge oppgaver. For at det skal lykkes å få det politiske miljøet engasjert, er det viktig at politikerne får reelle valgmuligheter for hvordan vann, vassdrag og fjordstrekninger skal forvaltes. Det må også være en forståelse blant statlige myndigheter at det må være rom for prosesser hvor resultatet ikke alltid er miljøforvaltningsmessig ideelt. Det er ikke nok å vedta ferdigstøpte løsninger. Sentrale, statlige mål er ikke nødvendigvis det samme som prioriterte lokale mål, og statlige prosesser er ikke nødvendigvis operative i en lokalpolitisk sammenheng.

Miljømålarbeidet må få modningstid og handlingsrom i det lokalpolitiske landskapet. Da tror vi at miljømåltenningen vil bli lokalpolitisk interessant.